

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу ПОПОВИЧА Дмитра Сергійовича
«Принципи архітектурно-просторової організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії з
галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

Детальне ознайомлення з дисертацією ПОПОВИЧА Дмитра Сергійовича «Принципи архітектурно-просторової організації житлових будинків в умовах історичної забудови» та представленими публікаціями дозволяє сформулювати наступні висновки щодо оцінки їх актуальності, новизни, рівня обґрунтованості і достовірності наукових положень, практичного значення, змісту, завершеності та відповідності нормативним вимогам, а також рівня виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю удосконалення методичного і практичного інструментарію щодо архітектурно-просторової організації нових житлових будівель в умовах історичної забудови Києва. Наразі проблема набуває особливо значення у зв'язку з необхідністю масштабної післявоєнної відбудови постраждалих міст України, серед яких низка історичних, в тому числі і Київ. При цьому, першочерговим є відбудова і активізація їх існуючої житлової забудови, яка в історичних районах потребує введення нових будівель, і обов'язково, на засадах гармонізації з традиційно сформованим контекстом, що забезпечить водночас його збереження та якісне відновлення і оновлення. А це є необхідним для подальшого контекстуального розвитку історичного міста зі збереженням його ідентичності. В цій площині обрана здобувачем тема дисертаційного дослідження є надзвичайно важливою і потребує ґрунтовного вивчення.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації не викликає сумніву. Підтверджується опрацьованим масивом першоджерел, фактичних даних, детальним аналізом існуючого теоретичного і практичного досвіду за обраною темою.

Достовірність основних положень роботи забезпечено коректною постановкою завдань і методичною послідовністю проведення дослідження з логічним застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів. Результатом стали сформульовані авторські принципи, визначені прийоми та надані рекомендації щодо архітектурно-просторової організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови Києва, що відповідає заявленій меті. Отримані здобувачем теоретичні і практичні положення дослідження також було

позитивно оцінено при їх публікації в рецензованих фахових виданнях та оприлюдненні на міжнародних конференціях, про що засвідчують представлені статті, тези і сертифікати.

Вищенаведені аргументи дозволяють зробити позитивний висновок щодо наукової обґрунтованості і достовірності основних положень даної роботи, їх відповідності поставленим меті та завданням.

Науковою новизною одержаних результатів слід вважати наступне:

– сформульовані принципи і визначені відповідні ним прийоми об'ємно-просторової та функціонально-розпланувальної організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови Києва;

– спробу удосконалення інструментарію щодо оцінки гармонізації нової житлової будівлі з існуючим історичним середовищем;

– надані рекомендації щодо архітектурно-просторової організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови, зокрема розрахунку їх об'єму і висоти на основі параметрів існуючої навколишньої забудови, можливого росту висотності в глиб кварталу, а також морфологічної гармонізації нових житлових кварталів з історичним середовищем середмістя Києва.

Практичне значення дослідження ПОПОВИЧА Дмитра Сергійовича є суттєвим для архітектурно-містобудівної діяльності щодо введення нових житлових будівель в структуру історичної забудови Києва. Авторські теоретичні студії і отримані результати дисертації також будуть цінними для впровадження в навчальні програми архітектурної освіти, зокрема курсів з історії і теорії архітектури, а також архітектурного проектування.

Оцінка наукових публікацій

За результатами проведеного дослідження ПОПОВИЧЕМ Дмитром Сергійовичем опубліковано 17 наукових робіт, в тому числі 14 – одноосібних, в яких достатньо розкрито основні положення роботи. Слід виділити 7 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б». Можна стверджувати, що кількість та якість наукових публікацій ПОПОВИЧА Дмитра Сергійовича відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення

Дисертація складається з анотацій, вступу, 3-х розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи – 320 сторінок, основний текст – 163 сторінки.

У **вступі** здобувачем послідовно викладено актуальність теми, показано зв'язок роботи з науковими програмами. Сформульована мета відповідає заявленій темі і розкрита у завданнях. Чітко визначено предмет і об'єкт

дослідження. Представлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У **першому** розділі «Аналіз теорії і практики будівництва нових житлових будинків в історичній забудові» заслуговує на увагу здійснений здобувачем історичний морфологічний аналіз житлових будівель Києва. Це є потужним аналітичним підґрунтям для проектної архітектурно-містобудівної практики при введенні нових компенсаційних будівель в історичні квартали середмістя Києва, і дає можливість правильно визначити актуальні прийоми щодо їх архітектурно-просторової організації для підтримання цілісності історично сформованого контексту.

В цій площині, слухною також є і запропонована аналітика щодо факторів впливу на формування нових житлових будівель в умовах історичної забудови Києва.

У **другому** розділі «Методичні основи проектування нових житлових будинків в історичній забудові» здобувачем послідовно показано специфіку дослідження, логічно здійснено класифікацію нових житлових будівель в історичній забудові Києва.

Цікавим є запропонований автором підрахунок щодо гармонізації нової житлової будівлі з існуючим історичним міським середовищем.

Погоджуюсь також зі сформульованими принципами і визначеними відповідно до них прийомами об'ємно-просторової і функціонально-розпланувальної організації нових житлових будівель в умовах історичної забудови, які логічно базуються на аналітиці історичної морфології житлової забудови середмістя Києва.

У **третьому** розділі «Рекомендації щодо формування нових житлових будинків в історичній забудові» заслуговують на увагу надані дисертантом рекомендації щодо розрахунку об'єму та висоти нових житлових будівель на основі параметрів існуючої навколишньої історичної забудови. Цінними також є запропонований розрахунок можливого росту висотності нової будівлі в глиб кварталу, що націлений на підтримання візуальної об'ємно-просторової гармонізації нового з історично сформованим, а також рекомендації щодо формування нових архітектурних доміант і силуету забудови та розміщення нової житлової будівлі в структурі історичного кварталу.

Загалом, в представленому дослідженні слід відмітити логічність його побудови і послідовність викладення інформації. Загальні висновки в цілому відповідають визначеним науковим завданням і є змістовними. Можна стверджувати, що поставлена в роботі мета була досягнута.

До основних здобутків роботи слід віднести наступне:

– детальний морфологічний аналіз фасадів історичних житлових будівель Києва, що є потужним підґрунтям для визначення можливих прийомів при введенні нових

будівель в межі його середмістя, для підтримання його композиційної цілісності та подальшого розвитку зі збереженням ідентичності;

– сформульовані принципи і визначені прийоми архітектурно-просторової організації житлових будівель в умовах історичної забудови Києва, а також рекомендації щодо морфологічної гармонізації нових житлових кварталів та об'єму і парцеляції нових будівель з історичним середовищем середмістя Києва.

Поряд з тим, маю також висловити певні зауваження та побажання.

Зауваження та побажання:

1. Здійснений автором детальний історичний морфологічний аналіз житлових будівель Києва бажано було доповнити аналізом щодо особливостей формування також їх розпланувальних, функціональних і об'ємно-просторових характеристик, а також житлових історичних кварталів в цілому. Це б підсилило дослідження, бо є підґрунтям для прийняття правильного рішення при введенні нових будівель в структуру цих історичних кварталів і збереження та відновлення їх цілісності та забезпечення їх континуального розвитку.

2. Слід було доповнити запропоновану автором класифікацію нових житлових будівель в історичній забудові міста такими ознаками, як – за композицією в структурі міста (рядова, акцентна, домінантна), та за ступенем історико-архітектурної цінності місця. Це впливає на вибір прийомів для цих нових будівель при введенні їх в це місце і забезпечення цілісності історичної забудови. До запропонованої класифікації також доцільним було додати ознаки, що детермінують композиційні і морфологічні характеристики крім окремих будівель, ще й житлових кварталів Києва. Проте цю інформацію автор чомусь відніс до розділу з рекомендаціями.

3. Запропонований автором підрахунок щодо гармонійності нової будівлі з існуючим історичним контекстом, де «нюанс» ним визначено, як оптимальний показник, буде актуальним тільки для різночасового історичного міського середовища. Це є окремий випадок. Для загальної картини, не слід ділити визначені автором показники «репліка – подібність – нюанс – акцент – контраст» на «погано» і «добре». Вони всі є складові гармонізації і будуть актуальними для певного міського середовища за відповідних умов.

4. В запропонованих автором рекомендаціях щодо «нових містобудівних регламентів» відсутнє посилання і врахування існуючих основоположних містобудівних регламентів для історичної забудови міст, в тому числі і Києва, оснований на збереженні і захисті їх історико-культурної цінності – охоронного зонування територій історичного міста. Запропоновані автором обмеження можуть бути обґрунтованими особливостями історично сформованого контексту певного місця, при цьому головним показником має бути історико-архітектурна цінність його існуючої забудови.

Втім, зазначені зауваження не зменшують загального позитивного враження від представленої дисертації. Отримані в ній результати не викликають сумніву, є обґрунтованими, мають наукову новизну і практичне значення. В цілому, робота заслуговує позитивної оцінки.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...»

Дисертація ПОПОВИЧА Дмитра Сергійовича «Принципи архітектурно-просторової організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9. Є самостійною науковою працею, результати якої свідчать про важливий внесок здобувача в науку.

Загальний висновок

На підставі вищевикладеного можна стверджувати про високий рівень виконання здобувачем поставленого наукового завдання та глибоке оволодіння ним методологією наукової діяльності.

Вважаю, що дисертація «Принципи архітектурно-просторової організації нових житлових будинків в умовах історичної забудови», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво, спеціальності 191 – Архітектура та містобудування, є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор, ПОПОВИЧ Дмитро Сергійович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Рецензент,
доктор архітектури, професор,
професор кафедри інформаційних
технологій в архітектурі
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Н.А. ЛЕЩЕНКО

